

פרוטוקול מס' 338

מישיבת ועדת העבודה ביום ד' כ"ה בסיון תשל"ו - 23 ביוני 1976, בשעה 8.30

ג כ ח ז

חברי הוועדה:

- ש. ארבל - אלמוזלינו - יו"ר
- י. ז'א. אמיר
- פ. גז
- ל. דיציאן
- א. לין

פוזמנים:

חבר-הכנסת פ. שינמן	י. עדר	- המוסד לביטוח לאומי
	פ. שקד	- נציבות שירות המדינה
	מר כפלאווי	- משרד העבודה
	מר אשכנזי	- משרד האוצר
	מר קרמר	- משרד האוצר
	ג. הולין	- התאחדות התעשיינים
	ד. דרוך	- התאחדות התעשיינים
	מר סגל	- לשכת המסחר

מזכיר הוועדה:

פ. פשולם

רשמה:

פ. הלנברג

סדר-היום:

1. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 22), תשל"ו-1976.
2. חוק שירות המדינה (ביטלוח) (תיקון מס' 15), תשל"ו-1976.
3. חוק עבודת נשים (תיקון מס' 5), תשל"ו-1976.

1986

(מקל קוק 6.7.76)

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני פותחת את הישיבה. אני מקדמת
בברכה את החברות המשתתפות בסמינר של
מועצת הפועלות, אשר מכין אותן להיות מנהיגות של דור המחר. בראש הפעולה
הזאת עומדת שרה אלספקטור, חברת המזכירות של מועצת הפועלות ויושבת-ראש
המחלקה לדור ההמשך במועצת הפועלות.

עלי לציין שהבוקר מתכנסות מספר ועדות
של הכנסת ויש חברים המשתתפים בשתיים ואפילו בשלוש ועדות. יתר על כן,
לישיבתה של ועדת הכספים יש היום חשיבות יתרה בגלל ההצבעות על התקציב
המתקיימות בה. אני מקווה שבמשך הישיבה יצטרפו אלינו חברי הוועדה אשר
ישתחררו מן הוועדות האחרות.

העמדנו על סדר היום שלנו שלושה חוקים
הקשורים בנשים, ואני מקווה שיספיק לנו הזמן לדון בשלושתם.

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 22), תשל"ו-1976

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

בשבוע שעבר קיימנו דיון בנושא זה,
בהשתתפות של נציגי המוסד לביטוח לאומי.
הצעת החוק כוללת סעיף אחד בלבד, הבא להאריך את התקופה שבה אלמנה תהיה
זכאית לחזור ולקבל את זכותה לגימלת שאירים, אחרי נשואיה בשניה, משנתיים
לשלוש שנים. הצעה זו, שאנחנו מחייבים אותה, איננה מספקת אותנו ואנחנו
מבקשים לשפרה ולהוסיף עליה.

פ. שינמן:

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, מכובדי.
הצעת החוק שלי, אשר הועלתה לקריאה
ראשונה במליאת הכנסת והנדונה בוועדת העבודה להכנתה לקריאה שניה ושלישית
מדברת, כפי שציננה היושבת-ראש, על הארכת התקופה שבה תהיה אלמנה זכאית
לחזור ולקבל את הגימלה שלה, אחרי נשואיה בשנית, אם חדלה להיות נשואה
לפני תום שלוש שנים מהיום שבו חזרה ונישאה. אגב, אני מבקש להזכיר,
שבחוק שירות המדינה מדובר גם כן על תקופה של שנתיים ושם הצעתי להאריך
את התקופה לחמש שנים. התקיים בנושא זה דיון בוועדה וחברי הוועדה הביעו
דעתם - טרם הגענו לכלל סיכום ואנחנו ממתינים לחוות דעתם של אנשי הביטוח
הלאומי - שגם בחוק הביטוח הלאומי תוארך התקופה משנתיים לחמש שנים ולא
רק לשלוש שנים כפי שמוצע בהצעת החוק שלפנינו.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

כאשר מדובר בהצעת חוק פרטית, וזה
דינה של ההצעה שלפנינו, המועברת
לוועדה, היא נבדקת ונדונה בוועדה ואם הוועדה מחייבת אותה - היא
מעבירה אותה לקריאה ראשונה במליאת הכנסת. אם הוועדה איננה מחייבת
את הצעת החוק - ההצעה איננה חוזרת לכנסת. כאשר הצעתו של חבר-הכנסת
שינמן הועברה אלינו להכנתה לקריאה ראשונה החלטנו לשפרה. סברנו שיש
לשאוף לאחידות של הנקודות הזוהות בחוקים השונים. כפי שציין חבר-הכנסת
שינמן, בחוק שירות המדינה (גימלאות) מוצע להאריך את התקופה שבה אלמנה
תהיה זכאית לחזור ולקבל את הגימלה, משנתיים לחמש שנים, ויש על כך הסכמה.
לפיכך אינני רואה טעם מדוע לא נשאף לתיקון חוק הביטוח הלאומי באותה
צורה, דהיינו, להארכת התקופה משנתיים לחמש שנים. פרשה אחרת הן קרנות
הגמל של ההסתדרות, שם המצב הרבה יותר גרוע. אנחנו רוצים לקוות שלאחר
שהתקבל התיקון שלנו על-ידי הכנסת, שאיננו מחייב את הקרנות ההן כי
מדובר בקרנות וולונטריות, גם הקרנות האלה יאמצו את התיקון שלנו.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מבקשת לציין שאלמנה הנישאת בשנית מקבלת מענק נישואין בשיעור של 36 חודשי קיצבה מראש. בחוק שירות המדינה (גימלאות) נקבע כי המענק יחולק לשני חלקים - מחציתו הראשונה תשולם עם הנישואין והשניה - כעבור שנתיים. הוצע שאותו דין יחול גם במסגרת הביטוח הלאומי דהיינו, שמחצית המענק תשולם עם הנישואין, מחציתו השניה - לאחר שנתיים ושמירת הזכות לחמש שנים. יחד עם אנחנו סבורים שכאשר ניתנת המחצית השניה של המענק, הוא צריך להיות לפי החישוב של הזמן שבו הוא ניתן, כי במשך שנתיים חלים שינויים בערך הכסף.

י.ז. אמיר:

אני מבקש להזכיר שלי היתה הצעה אלטרנטיבית לזו המוצעת במסגרת חוק הביטוח הלאומי

(חיקון מס' 22).

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

הצעתך לא נחקבלה. ברור שזכותך להעלות אותה שוב.

י.ז. אמיר:

באתי בדברים עם חבר-הכנסת דיציאן. הוא בעד ההצעה שלי.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

העליתי את הצעתו של חבר-הכנסת דיציאן וגם היא לא נחקבלה.

י.ז. אמיר:

ציינתי שאנחנו צריכים לעזור לאלמנה להינשא בשנית וברור שאסור לנו להעמיד ולקבוע מגבלה אשר תעמיד בפני האלמנה את השאלה אם כדאי או לא כדאי להינשא בשנית בגלל קיצבה זו או אחרת. לכן אני סבור שאנחנו צריכים לקבוע את הקיצבה ללא כל קשר אם אלמנה הנישאת בשנית תחגרש או תתאלמן חלילה בשנית תוך תקופת זמן מסויימת. הצעתי שעד שנתיים היא תהיה זכאית לקבל 90% מן מהקיצבה לה היא זכאית, עד חמש שנים - 70%, ומעבר לחמש שנים - 50% מן הקיצבה, כדי להקטין במידת האפשר את השיקולים הכספיים כשהיא באה להינשא בשנית.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

מדוע לא קיבלנו את הצעתו של חבר-הכנסת אמיר? לפני זמן קצר סיימנו את הדיון בדבר קיצבאות לאלמנות של חיילים שנספו במערכה. גם שם עמדה השאלה כיצד לנהוג לגבי אלמנה הנישאת בשנית, ומה יהיה דין הקיצבה שהיא מקבלת. אלמנות מלחמה הנישאות בשנית מקבלות מענק חד פעמי בשיעור של 95 אלף לירות. חבר-הכנסת דיציאן הציע לבטל אל המענק ולאפשר לאלמנה הרוצה בכך להמשיך ולקבל את הקיצבה. לאחר דיונים החלטנו להגדיל את הקיצבאות לילדיה של אלמנת מלחמה הנישאת בשנית, כדי שלא ירגישו בשינוי שחל במעמדה של אמם. אם בחוק המתייחס לאלמנות מלחמה לא הסכמנו להמשיך החשלוש של הקיצבה במקרה של נישואין שניים, אינני רואה סיבה שנהג כך במסגרת חוק הביטוח הלאומי.

י. ז. א. אמיר:
 מכום המענק החד-פעמי הוא סך-כל התשלומים לשלוש שנים. אני מציע שבמקום מענק תמסין האלמנה לקבל קיצבה חודשית, בשיעורין כפי שהזכרתי אותם.

ל. דיציאן:
 בזמנו הובטח לי על-ידי אנשי המוסד לביטוח לאומי ועל-ידי גורמים אחרים שיוכן סקר כדי שנרע במה מדובר, מה ההיקף ומה הן התוצאות הכספיות של הצעתי. עד כה לא שמעתי דבר בנושא זה.

אני סבור שהבעיה המתעוררת עקב נישואין בשניה היא בעיה חברתית מסדרגה ראשונה. אני מרשה לעצמי לפנות לחבר-הכנסת שינסן ולומר לו, כי לדעתי יש כיום אלפי נשים אשר חיות כידועות בציבור מפני שאינן רוצות לאבד את קיצבתן עם הנישואין. שוחחתי בנושא זה עם אנשים בקיאים שאמרו לי, במה שקשור לפיצויים המשתלמים מגרמניה, שאין כל אפשרות לפנות אל ממשלת גרמניה כדי שתשנה עמדתה כל עוד אנחנו נוהגים כפי שאנחנו נוהגים ומבטלים את הקיצבה עם הנישואין.

אני מבקש להדגיש כי הצעתי מתייחסת לאלמנות מגיל מסויים וצינתי שהקיצבה שלהן תהיה בטובה יותר מהקיצבה לאלמנה שלא נישאה.

א. ליון:
 על איזה גיל אתה מדבר?

ל. דיציאן:
 הצעתי מתייחסת לאלמנה אחרי גיל חמישים.

י. ז. א. אמיר:
 ואילו אני סבור שהבעיה היא אצל הצעירות.

מר. ערד:
 מסיבות טכניות לא הספקנו לסיים את הבירורים עם האוצר, ואני אציג את עמדתו של המוסד לביטוח לאומי. יחד עם המגמה של נציבות שירות המדינה והחשב הכללי להקל על זכויותיהם של עובדי המדינה ולדבר על חמש שנים במקום על שנתיים, אין אפשרות לדבר בשפה שובה לגבי מקרים אחרים ולכן יש נטייה לדבר על חמש שנים. עלי להדגיש שכאשר מדובר על אלמנות המגיעות לגיל ששים, הן זכאיות בכל מקרה לקיצבה. נמצא שהבעיה מתייחסת לצעירות יותר. כל אלמנה המגיעה לגיל ששים זכאית לקיצבה שלא תהיה פחותה מקיצבת זיקנה. זאת אומרת, שכל אשה שהיא יחידת משפחה עצמאית, שאין לה בעל המקבל קיצבה, ולא חשוב אם שילמה או לא שילמה דמי ביטוח, כשהיא מגיעה לגיל זיקנה - היא זכאית לקיצבת זיקנה. זה היתרון של ביטוח שאיננו מסחרי.

אשר לפיצול המענק. אנחנו מבנדים שזו הצעה טובה, כי יש בה כדי לפנוע מאלמנה שנתבדשה או שנתאלמנה בשניה, תוך שבה מיום נישואיה השניים, ואשר קיבלה מראש מענק חד-פעמי בשיעור של שלוש שנות קיצבה, לקבל תשלומים מקוזזים ומוקטנים, מפני שכאשר היא חוזרת ומקבלת את הקיצבה אנחנו באלצים לקזז ממנה תשלומים שהיא קיבלה מראש במסגרת המענק ואז נמצא שנוסף למצוקה הרגשית היא נתונה גם במצוקה כספית.

אין ספק שאין מקום לקבוע הנחנה בין אלמנה של בפגע עבודה ובין אלמנה אחרת, אם כי עלולים להיות מקרים של כפל גימלאות, אבל זו סוגיה אחרת.

ברור שאם מפצלים את המענק, החלק השני שלו צריך להיות משולם בהתאם

מר ערד:

לערכו ביום התשלום.

אנחנו סבורים שההצעות של חברי הכנסת אמיר ודיציאן מרחיקות לכת. הביטוח הלאומי איננו מוסד מבודד ואי-אפשר שניצור נורמות שיש להן משמעות מרחיקת לכת. רוב הנישואין עולים יפה ואינני מאמין שיש מסות גדולות של ידועות בציבור. אם בלך בדרך המוצעת על-ידי חברי-הכנסת דיציאן ואמיר, תהיה לכך השלכה על כל קדנות הפנסיה.

האם יש לכם הערכה מה הפירוש הכספי של הצעתי.

ל. דיציאן:

אין לנו נתונים על כך.

מר ערד:

מה העמדה של האוצר?

היו"ר ש. ארבל-אלטוולין:

אין אנחנו יודעים מה הפירוש התקציבי של הבעיה. אנחנו אומרים שאנחנו באים להבטיח הכנסה. ברגע שאשה נישאת בשניה, הבעיה של הבטחת הכנסה פחות חריפה. תמיד דיברנו על הבטחת הכנסה ברמה מסוימת.

ש. ארמור:

אלמנה הנישאת בשניה ואין לה הכנסה סינימלית - לא שוללים ממנה

מר ערד:

את קיצבת שאירי.

זה לא קיים בחוק שירות המדינה.

ל. דיציאן:

אני מתייחס לביטוח הלאומי. אם אלמנה נישאת למי שאיננו מסוגל לכלכל אותה -

מר ערד:

היא ממשיכה לקבל קיצבת שאירי.

אנחנו באים לתקן הצעה בצורה חיובית ולהאריך תקופה משנתיים לחמש שנים.

א. לין:

אני סבור על ההצעה הזאת. יחד עם זאת אני שואל: כיצד קובעים את הקריטריונים למשך התקופה. כאשר נקבעה התקופה של שנתיים, מה היה הקריטריון לכך?

אני סבור שבהצעות של חברי הכנסת אמיר ודיציאן יש משום צעד פזיז. האמת היא שאינני יכול להכנס לעורך של נשים אבל נדמה לי שאילו היינו מעמידים לפנינו את האפשרות או להינשא בשניה, עם כל האפליקציות של נישואין שניים, ולהפסיד כמה אלפי לירות, או לא להינשא בשניה ולהמשיך לקבל קיצבה זו או אחרת, אין לי כמעט ספק מה היתה התשובה של רוב הצעירות. אינני מדבר על נשים מגיל חמישים ומעלה.

אני מבין שהובטח לחבר-הכנסת דיציאן

לערוך סקר ביחס להצעתו. אין ספק שסקר כזה צריך להיות ואני משער שההנחה כאילו יש הרבה ידועות בציבור שאינן נישאות מפני שאינן רוצות להפסיד את הקיצבה, יתברר שהיא איננה מעוגנת במציאות. יחד עם זאת, אם יתברר שההנחה הזאת נכונה, אני חושש לומר שהנשים אשר תקבלנה את הפריבילגיות המוצעות על-ידי חברי-הכנסת דיציאן, ואשר תחלטנה בכל-זאת להינשא, לא תתייחסנה בדצינות לנישואין אם תדענה שבכל עת מובטחת להן הקיצבה. אני חושש שאם נקבל את ההצעות של חברי הכנסת אמיר ודיציאן, אנחנו עלולים לעשות צעד חסור מפני שצעירות אשר היו מחפשות את הביטוח על-ידי יצירת קן משפחתי והולדת ילדים, עלולות להיות קלות דעת ולהחליף בעלים מפני שיש להן בטחון כלכלי.

א. לין:
 העניין מחייב בדיקה של בעלי מקצוע, פסיכולוגים ויועצים לענייני משפחה ואין לראותו רק מן הצד הכספי. לכן שאלתי כיצד נקבעו הקריטריונים לקביעת מסך הזמן.

פ. שינמן:
 בדברי בכנסת אסרתי שהלוואי ואפשר היה להשאיר את הגימלה והקיצבה, כי לדעתי זה יכול היה להיות גורם מעודד לנישואין, אבל כנראה שעדיין לא הוכשר הדור.

השבוע ביקרה אצלי אשה אשר נישאה בשנית לפני חודשיים ושבוע. לפני כשבועיים קיבלה סגרסניה אישור לקיצבה בסכום של 2400 לירות לחודש, לבעלה הראשון. היא פנתה אלי בשאלה כיצד לנהוג. היא סיפרה לי שרבים מציעים לה להתגרש ולהינשא בצורה אחרת. אילו היינו יכולים לתקן את המצב הקיים מבחינת הקיצבה, בוודאי שזה היה רצוי.

ל. דיציאן:
 אני מבקש להגיב על דבריו של חבר-הכנסת אסנון לין. חבר-הכנסת אסיר הרחיב את ההצעה שלי ואני מבין שיכולות להיות טענות מוצדקות נגד ההרחבה. כשהעליתי את ההצעה שלי לראשונה דיברתי על אלמנות בגיל 45-50, שיש להניח שלגביהן לא מדובר על הקמת משפחה נוספת עם ילדים. בהצעה המקורית שלי מדובר על מתן אפשרות לאלמנה בגיל זה לבחור בין מענק חד-פעמי או המסך קבלת הקיצבה החודשית.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
 אינני מציעה שתוך כדי הדיון בחוק הביטוח הלאומי נכריע בנושא שאיננו עומד על סדר היום שלנו.

ל. דיציאן:
 אני מקבל את דעתך, אבל אינני יכול להסכים שההכרעה בנושא זה תידחה ללא גבול.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
 הבעיה מורכבת ומסובכת. מכל מקום, החלטה שנקבל לא יכולה להיות רק לסוג מסויים של אלמנות אלא היא צריכה לחול על כל האלמנות. אין ספק שהנושא צריך להיבדק בצורה יסודית ביותר, ואני פונה אל אנשי האוצר לבצע את הבדיקה הזאת. צריך לבדוק מה היקפה של הבעיה, מה ההוצאות הכספיות וכו'.

ש. קרמר:
 האוצר איננו ערוך לבדיקה מסוג זה.

פר ערד:
 חלק מהמחקר ומהבדיקה צריך להיות לגבי אלה שלא נישאו בשניה וצריך לשאול אותן שאלות אינטימיות ביותר.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
 אפשר להסתפק במדגם.

א. לין:
 מדגם לא יתן את התוצאות שאנחנו מבקשים לקבל.

פר ערד:
 נבדוק אם ניתן לערוך סקר כזה.

ש. קרמר:
 זו בעיה סוציולוגית שהאוצר איננו ערוך לבדוק אותה.

ל. ריצ'אן:
אני יכול להציע הצעת חוק פרטית
אלא שאינני רוצה לעשות זאת
ללא בסיס. אני מדבר על יסוד התרשמות ושיחות, יתכן שאני טועה.
לא נדמה שיש נשים אשר מעדיפות להיות ידועות בציבור ולא להפסיד
את הקיצבה או את הגימלה.

מר ערד:
יכול להיות שהארכת התקופה לחמש
שנים תשנה בצורה מהותית את כל
העמדות וגם את שיקוליהן של האלפנות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
במסגרת המוסד לביטוח לאומי יש
מכון למחקר כלכלי וחברתי. אני מציעה
שנבקש מהם לקבל על עצמם את המשימה של הבדיקה והסקר. תבדוק את
הנושא, במשך ששה חודשים, ותנסו לבדוק אם אמנם המשך קבלת הקיצבה
הוא גורם ממריץ לנישואין או להיפך.

אני רוצה לומר לחבר-הכנסת אמנון
לין, שכאשר החלטנו על הארכת התקופה לגבי אלמנות מלחמה, עשינו זאת
לאחר שקיבלנו חוות דעתם של סוציולוגים, לאחר ששמענו את דעותיהן
של אלמנות והגענו למסקנה שרצוי להאריך את התקופה.

מר ערד:
כפי שאמרתי, נבדוק את האפשרות אם אנחנו
יכולים לערוך סקר כמבוקש.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
המוסד לביטוח הלאומי מסוגל ויכול
לעשות זאת.

אני אמסוד פעל במת הכנסת מה הבעיה
שהתעוררה ואציין שזה הסיכום שלנו דהיינו, שהנושא ייבדק, נשמע מה
תוצאות הבדיקה ואז נוכל להתייחס לדברים.

אנחנו מאשרים את הצעת החוק.
הניסוח הסופי נשאר בידי משרד המשפטים.

ס. גלס:
אני מציע שהודאת שעה-תהיה הודאת
מעבר. מדובר כאן על אלפנה ואלפון
אשר ביום תחולת חוק זה חדלו להיות נשואים לאחר תום שנתיים. מהיום
שבו חזרו ונישאו, אך לפני תום חמש שנים מהיום האפור, או שתוך
התקופה האסורה החלו הליכי גירושין ביניהם לבין בן זוגם בפני בית-
דין או בית-משפט.
אם נדגים את העניין, נניח שמדובר
באלפנה אשר נישאה ב-1 בינואר 1973 והגירושין שלה קיבלו תוקף ב-1
ביולי 1975, במקרה כזה, מתי תחזור ותקבל את הקיצבה?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
מיום תחילתו של החוק.

ס. גלס:
זה צריך להאמר ולהיות ברור.

מר ערד:
כל אלפנה שתבוא למוסד לביטוח לאומי
ותוכיח שטרם עברו חמש שנים מיום
שנישאה בשנית - תחודש זכותה לקבלת הקיצבה.

א. לין:
מה ההבדל בין הודאת שעה להודאת מעבר?

ס. גלס:
אלפלא היתה הודאה מפורשת - היינו צריכים
להזדקק לפקודת הפרשנות. זה מונח
משפטי.

לעתים קרובות אנחנו משתמשים בהוראת
שעה.

א. לין:

ניקח לדוגמה את התיקונים שהוועדה
תיקנה בדבר שיפור מצבם של אלה שהיוונו

פ. גלס:

את הקיצבה שלהם, שם היתה הוראת שעה כי היא חלה אך ורק על אנשים
שהיוונו בעבר, פעם אחת.

הבנתי.

א. לין:

אנחנו מבקשים מן היועצים המשפטיים
להתאים את ביטוח החוק לרוח הדברים

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

שהושמעו בוועדה.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 22), תשל"ו-1976 נתקבלה.

חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 15), תשל"ו-1976

גם בהצעה זו מדובר על הארכת התקופה
משנתיים לחמש שנים, לגבי אלמנה שנישאה

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

בשניה, שתהיה זכאית לחזור ולקבל את הקיצבה אם נישואיה השניים פקעו
תוך חמש שנים. על כך אין ויכוח.

חוק שירות המדינה (גימלאות) קובע כי
המענק יינתן לאלמנה בשני חלקים אבל לא טובטחת בו הצמדת המחצית השניה

של המענק, המשולם כתום שנתיים לאחר הנישואין. אנחנו מציעים לתקן
זאת.

גם כאן צריכה להיות הוראת מעבר.

מה פירוש "או הופקעו בכל זמן שהוא
כתוצאה מהליכים שהחלו בהם תוך שנתיים פיוס שנתקיימו", כנאמר בסעיף

31 (ד) הנוכחי.

עצם הגירושין אינם טוברחים להיות תוך
שנתיים, אלא ההליכים צריכים להיות

מר אשכנזי:

תוך שנתיים. במקרה כזה עומדת זכותה של האלמנה לחזור ולקבל את הקיצבה
אפילו הגירושין הוכרו כחוק אחרי שנתיים. היום מדובר על חמש שנים.

האם יש סעיף דומה בחוק הביטוח הלאומי?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

מכיוון שאת ההצעה ביחס לביטוח הלאומי
קיבלתי רק היום לא היתה לי אפשרות

פ. גלס:

ללמוד אותה בצורה יסודית. אברוק את העניין.

אני מבקש לומר בפאטר פוסגר שהיה נסיון

להגיע לאיחוד התנאים בחוקי הגימלאות השונים, באותם נושאים שאינם
נוגעים דווקא לשיעור הגימלאות, כי יש עניינים שהם בבחינת אבסורד
ומקריים ביותר. לדוגמה, ביחס למעמדה של אשה שעזבה את בעלה יש ארבעה
הסדרים שונים בחוקי גימלאות שונים. נסיתי להגיע לכך שנוכל לכתוב
חוק גימלאות כולל, שם תימצא את פתרונה גם השאלה שחבר-הכנסת דיציאן
העלה אותה, אבל לצערי לא הצלחתי להתגבר על אינטרסים של המשרדים
הושבים. היתה לנו הצעה יפה שיכולה היתה לפנוע תגובות שרשרת בחוקים
שונים, אבל היא טרם הגיעה לכלל מימוש.

פ. גלס:
לשאלתה של היושבת-ראש. ברור שהנקודה הקובעת היא הגשת התביעה לגירושין ופתי החלו תהליכי הגירושין ולא פתי-ניתן פסק הדין.

הי"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
מכיוון שגם אנחנו מבקשים להגיע לאחירות בחוקים השונים אני מבקשת שתיבדק הנקודה הזאת גם לגבי חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 22), תשל"ו-1976 ושיובטח שהנקודה הקובעת הם הליכי הגירושין, כמו בחוק שירות הסדינה (גיטלאות) (תיקון מס' 15), תשל"ו-1976.

פ. גלס:
אני מבקש להתייחס לסעיף 1(3) בלבן ולהחזיר את הפקדה של גב' פנינה רוזוליו, שהיתה נשואה פעמיים לעובד פדינה אבל בגלל תקלה בחקיקה היא הפסידה את הגיטלה שהגיעה לה אחרי בעלה הראשון וגם לא קיבלה בזכות בעלה השני, מפני שענין התקופה של שנתיים נקבע לאחר מכן.

אם אינני טועה, לפי החוק הקיים המצב הוא, שאם גם הבעל השני הוא עובד פדינה, האלמנה, לפי החוק הקיים, יכולה לצבור את שתי הקיצבאות ובלבד שסכום שתיהן אינו עולה על שיעור של 70% של המשכורת הגבוהה יותר. אני יכול להבין שחברי הוועדה אומרים: אנחנו רוצים שהיא תקבל רק קיצבה אחת. ברור שאז צריך להבטיח שהיא תקבל את הקיצבה הגבוהה יותר כי עלול להיות מצב שבעלה הראשון של האלמנה היה עובד בכיר ואילו השני - משכורתו היתה נמוכה.

הי"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אין לנו כוונה להרע את התנאים.

פ. גלס:
אינני יודע מה הוסיף את המלים "ואין חוק זה" בסעיף 1(3) בהצעתו של חבר-הכנסת שינמן.

בסעיף 31(ג) לחוק העיקרי באטר: הופקעו הנישואין השניים במוח בן-הזוג תוך שנתיים מיום שנתקייפו, או הופקעו בכל זמן שהוא כתוצאה מהליכים שהחלו בהם תוך שנתיים מיום שנתקיימו, תשולם לאשה מיום הפקעת הנישואין אותה קיצבה שהיתה משתלפת לה אותה שעה אילו לא נישאה, אולם אם כבר שולם לה מענק או פחציתו לפי סעיף זה, יופחת שיעור הקיצבה עד אשר הסכום שיופחת יהיה שווה לסכום המענק שקיבלה, ובלבד שלא יופחת שיעור הקיצבה בשום חודש מעל לפחציתה. על השאלה של גיטלאות כבר יש הוראה בסעיף 32 של החוק הקיים. במקרה שהמשכורת הקובעת של הבעל הראשון והמשכורת של הבעל השני אינן זהות - הולכים לפי המשכורת הגבוהה יותר.

הי"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אני פנינה שהתיקון של סעיף 31, סעיף 1(3) בטופס הלבן עלול להרע, ואין אנחנו יכולים לקבל זאת.

מר אשכנזי:
ברור לי שהעמדה של הוועדה לגבי הצמדת פחצית המענק סבירה אבל אני מבקש להבהיר שאין על כך הסכמה סופית של האו"ר. אני מבקש לברר נקודה זו ולתת עליה תשובה סופית. לנו היה סיכום עם חבר-הכנסת שינמן, עכשיו פועלות הצעות אחרות. אני מבקש לברר את הדברים ותוך זמן קצר ביותר אוכל לתת תשובה סופית.

הי"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
בדיון המוקדם בוועדה לא הכנסנו תיקונים בהצעת החוק. אמרנו שלאחר שהצעה תועבר אלינו להכנתה לקריאה ראשונה נכניס בה תיקונים. ענין ההצמדה הוא הצעה של הוועדה.

אני מבקשת לבדוק עם סר אליאסוף את הסעיף 1 (3), תיקון סעיף 31.

היו"ר ש. ארבלי-אלפונזלינו:

אני מבינה שאנחנו מחליטים על הארכת התקופה לחמש שנים. מחצית המענק, שתשולם כעבור שנתיים, תהיה צמודה לקיצבה באותה עת. החוק יחול על אלמנות שהנישואין השניים שלהם פקעו אחרי שנתיים אבל תוך חמש שנים שנים שנישאו בשנית, החל מיום תחילתו של החוק.

לא יהיה תשלום דטרואקטיבי.

פ. גלס:

אנחנו מבקשים פטר גלס לנסח את סעיפי החוק ברוח הדברים שהושמעו

היו"ר ש. ארבלי-אלפונזלינו:

בוועדה.

הצעת חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 15) תשל"ו-1976, בתקבלה.

חוק עבודה נשים (תיקון מס' 5) תשל"ו-1976

היו"ר ש. ארבלי-אלפונזלינו: במסגרת הדיון המוקדם שקיימנו בדבר חוק עבודת נשים (תיקון מס' 5) תשל"ו-1976, שמענו את נציגי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים ואת נציגי ההסתדרות והכל נתנו ברכתם להצעת החוק. אני מבינה שנציגי לשכת התיאום מבקשים להשפיע דעתם פעם נוספת.

כוונתה של הצעת החוק היא לאפשר לאשה עובדת, בתקופת הדיונה, לבצע בדיקות הקשורות במצבה, ללא נזק משכרה, דהיינו, על-חשבון זמנו של המעסיק.

הנאמר בהצעת החוק הוא תוצאה של בדיקות וביירוטים עם גורמים שונים המתמצאים בנושא.

ל. דיציאנו: אינני מבין את הנאמר בסעיף 1 (3) (ב) תיקון סעיף 7. בסעיף 1 (2) מדובר על 40 שעות ועל 20 שעות, ואין מקסימום.

היו"ר ש. ארבלי-אלפונזלינו: זה ייקבע בתקנות.

ג. הוליו: אני מודה על ההזדמנות שניתנה לנו להופיע שוב בפני הוועדה. לצערי, לא יכולתי להשתתף בישיבה הראשונה שהתקיימה בנושא זה, בגלל היותי בחוץ-לארץ.

אני מצטער על הרושם שנוצר כאילו הלשכה שלנו מסכימה להצעת החוק.

היו"ר ש. ארבלי-אלפונזלינו:

ג. הוליו: אני מבקש להציג עמדה אחרת. אני סבור שמדובר בתחיקה שאין בה צורך ראשית, אנחנו מדברים על תחום של יחסי עבודה ותחום של יחסי עבודה מסודר להסכם עבודה. פתי מתערב המחוקק? או כאשר מדובר באוכלוסייה שאיננה מאורגנת, כמו שמוצע בחוק דמי פחלה, או שמדובר בנושא שניסו לפתור אותו ולא הצליחו.

ג. הוליו:

דיברתי עם נציגות של ארגוני נשים ועם חברים בוועדי עובדים והם מתנגדים להצעת החוק. אציין את שמה של גב' אמירה אנדריאנוף, המזכירה של פועלי הטקסטיל, ענף שבו עובדות בעיקר נשים, גם היא סבורה שאין מקום להצעת החוק. אני סבור שאין צורך בחקיקה אלא צריך להשאיר את הענין ליוזמות במקומות העבודה.

שאלה אחרת היא מדוע ההעדרות מן העבודה תהיה על חשבוננו של המעביד. מדוע התייצבות לפילואים איננה על חשבון המעביד? המחוקק הבין שבאופן כללי לא יתכן להעמיס ענין זה על המעסיק. גם שמירה במוסדות חינוך לא באה על חשבון המעסיק. החוק אמנם קובע שהשומר מקבל את שכרו מן המעסיק אבל העובד תייב להחזיר את הזמן שנעדר, ללא תשלום. מה הסיבה, אם כן, שדווקא העדרותה של אשה לצרכי בדיקות תהיינה על חשבון המעסיק? האם זו האפשרות היחידה ואין אלטרנטיבות אחרות? לדעתי, יש אפשרויות אחרות: אפשר לקבוע שהתחנות לבריאות האם והילד תהיינה פתוחות גם בשעות אחרי הצהריים ולא רק עד שעה 11.00 לפני הצהריים. אינני רוצה לומר שהחוק הזה עלול להיות בודם לאי-קבלת נשים לעבודה, אבל הוא יהיה אפקט מצטבר ואינני יודע למה צריך לגרום לכך.

מפעלים אשר פרבים להעסיק נשים עובדים, במספר הולך וגדל, לשבוע עבודה של חמישה ימים. דבר זה אמור לגבי מפעלי טקסטיל ואלקטרוניקה, ולפיכך אשה הזקוקה לבדיקות יכולה לבצען ביים ששי בשבוע. צריך לזכור גם שיש נשים אשר נמצאות בפיקוח רפואי שלא במסגרת התחנות לבריאות האם והילד.

היו"ר ש. ארבלי-אלפונזלינו: הן לא נכללות במסגרת הצעת החוק.

ג. הוליו: האם נשאל כל אשה לאיזו תחנה היא שייכת?

היו"ר ש. ארבלי-אלפונזלינו: החוק קובע את ההבחנה. האשה צריכה להביא אישור של התחנה.

ג. הוליו: מה לגבי אשה המסיימת את עבודתה בשעה 11.00? מדוע שלא תלך לבדיקות אחרי העבודה? אשה אשר עובדת משרה חלקית בלבד יכולה לפצוא זמן לבצע את הבדיקות שלא בשעות העבודה.

האם אין מקום להבחין בין מי שעובדת במשרה מלאה לבין מי שמועסקת רק במשרה חלקית, במה שנוגע למספר השעות שבהן תהיה זכאית להעדר מן העבודה? אנחנו סבורים שמספר השעות, אם בכלל צריך להיות יחסי לחלקי המשרה ולתקופת העבודה. ועוד: הזכות להעדר מן העבודה צריכה להיות מוגבלת למספר יחסי של שעות בכל חודש.

היו"ר ש. ארבלי-אלפונזלינו: יש חלוקה לפי הוראות של משרד הבריאות.

ג. הוליו: אני מצטרף להערתו של חבר-הכנסת דיציאן ביחס לסעיף 1(3) (ב), תיקון סעיף 7. אני מקווה ששר העבודה לא יעשה שימוש רע במסכויות שלו. לדעתי, הוועדה יכולה לקבוע את הדברים ולא להשאיר אותם לשר העבודה.

ולבסוף, הצעתנו היא שהצעת החוק תוסר.

ל. דיציאן: אני מבקש שהות להתייעצות סיעתית.

פ. שקד:
אני מבקשת להוסיף לדבריו של פר הולין, מהאספקט של השירות הציבורי. הוזמנו לראשונה לישיבה הקודמת בנושא זה, שהתקיימה בתל-אביב. באותה ישיבה הבעתי תמרון על כך שהעדרות, כפי שמוצע, תהיה ללא ניכוי משכר העבודה.

היו"ר ש. ארבל-אלפרזלינו: האם מנכים משכרה של עובדת פרינה?

פ. שקד: אם היא נצלה את ימי הפחלה שלה - כן.

קיבלנו פניות משירותים ציבוריים שונים, כגון, רשויות מקומיות, היתה התייעצות והמלצתנו היא להשאיר, במסגרת שירות הפרינה, את המצב הקיים, לפיו עובדת זכאית להעדר מן העבודה לצורך בדיקות, ולא דווקא במסגרת התחנות לבריאות האם והילד. המצב אצלנו הוא שעובדת זכאית להעדר מן העבודה לצורך בדיקות, אלא שהעדרות היא על חשבון חופשת הפחלה שלה. זה המצב הקיים בשירות הציבורי. אנחנו לא רואים הבדל בין העדרות לצרכי בדיקות שונות, בתקופת הריון או בפקדה אחר. אגב, בהפלה אנחנו רואים פחלה. אין אנחנו מוצאים לשנות את הנוהג הקיימים והצעתנו היא שהעדרות תיזקף על-חשבון חופשת הפחלה.

ג. הולין: אם קופות הגמל ישאו בתשלום - בבקשה.

היו"ר ש. ארבל-אלפרזלינו: אני מתפלאה לשמוע היום את דבריה של הגב' שקד, כשבישיבה הקודמת שמענו מפייה דברים אחרים. אני מתפלאה גם על גופים ציבוריים הפשנים דעתם.

שר העבודה חייב את הצעת החוק והסכים להעבירה לוועדה. ההצעה הועברה לידיעתם של השרים השונים לפני שהועברה לוועדה ותשובתם וגישתם לחוק היתה חיובית.

א. ליו: האם שר העבודה שמע את עמדתם של נציגי הפעסיקים?

ג. הולין: לא.

היו"ר ש. ארבל-אלפרזלינו: כאשר מדובר בהצעת חוק פרטית, וזה מעמדה של הצעת החוק שלפנינו, שר העבודה איננו חייב לשמוע דעתם של הגופים השונים. הוזמנו את נציגי הגופים השונים כשקיימנו את הדיון הפורום. הזמנה זו באה בטקום הזמנה של השרים כשהם נציעים הצעת חוק שלהם. נציגי הפעסיקים הופיעו לפני הוועדה. שמענו את דעתם, החלפנו דברים וכתוצאה מההערות השונות שהושמעו גיבשו היועצים המשפטיים את ההצעה שלפנינו.

יתר על כן, בישיבה הקודמת סיפרה לנו הגב' שקד שבמסגרת שירות הפרינה דשאית אשה פניקה להעדר יום יום מן העבודה במשך שעה אחת, כל עוד היא פניקה. דציתי שגם סעיף זה יוכנס לחוק אלא שנאמר לי שיש ויכוח בנקודה זו ובינתיים ויתרתי.

אשר להערותיו של פר הולין: בקריאה מוקדמת החליטה הכנסת שהנושא ייבחן בוועדה. הוועדה סמכה ידיה עקרונית על הצעת החוק והשר לא התנגד לכך. אחרי הקריאה הראשונה החליטה מליאת הכנסת להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה להכנתה לקריאה שניה ושלישית. אפילו הממשלה איננה יכולה להודיע את ההצעה אבל עומדת לה הזכות להסתייג.

אני סותרת את האינפורמציה שפר הולין קיבל מגב' אנדריאנוף. המדור לעובדת השכירה, בוועד הפועל של ההסתדרות, נאבק בנושא זה מספר שנים. יש התכתבויות עם משרד הבריאות גם באמצעותה של הגב' אנדריאנוף.

היתה דרישה שהתחנות לבדיאות האם
והילד תהיינה פתוחות גם בשעות אחרי

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

הצהרים, אבל הדבר לא ניתן.

משרד הבריאות תפך בהצעה זו ונתן
ברכתו לענין. נעשה חישוב של כל הבדיקות הרפואיות בחודשי ההריון השונים
וכך הגענו למספר של 40 שעות, שאני סבורה שהוא קטן ביותר.

האם שמירה על בדיאות של האם
איננה חשובה למעסיק? זו לא מחלה. מדובר על אשה בריאה הנמצאת בהריון.
אנחנו רוצים לשמור על המשך בדיאות של האם כדי שתוכל להמשיך בעבודתה.
זו גם חובתו של המעביד. אינני פבינה מדוע הזמן הנדרש לבדיקות צריך
להיות על חשבון ימי המחלה של העובדת.

א. לין: למה לא על-חשבון הקרנות?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

מה זה שייך לקרן? הקרן נותנת בהתאם
למה שמבטחים בה. יש ביטוח מפני
מחלה אבל אנחנו לא מדברים על מחלה. אנחנו מדברים על אשה בריאה. למען
שמירת הבריאות היא חייבת לשמור על דברים מסויימים, והדאגה הזאת לא
צריכה להיות לא על חשבון החופשה ולא על חשבון ימי המחלה. קשה לי
לקבל את הגרסה כאילו הנאמר בחוק הזה ירתיע מעסיקים לקבל נשים לעבודה.
האם באמת יש כאן הכבדה כה גדולה שבגללה לא יקבלו המעסיקים אשה לעבודה?
באופקים מעסיקים נשים מעזה ומחברון. אנחנו צריכים לחפש דרכים כדי
להקל על הנשים שתיכנסנה למעגל העבודה. אני זוכר שבכל הישג שהשגנו
לנשים נשמעה האזהרה שמעבידים יירתעו מלקבל נשים לעבודה. ובכל-זאת
נשים ממשיכות לעבוד. הדיבור הזה הוא בבחינת תקליט סדוק שאיננו
מתאים לתקופה שלנו.

פר הולין טוען שיש נשים רבות
העובדות חפשיה ימים בשבוע. עלינו לזכור שהיא איננה מקבלת פרס, היא
עובדת בחפשיה ימים מספר שעות ולא של ששה ימי עבודה. בכל אחד מחפשיה
ימי העבודה היא עובדת תשע שעות כדי להיטת פנויה מעבודה ביום ששי.
שעות העבודה של היום הששי מתחלקות ליתר ימי השבוע ואת יום הששי
האשה מקדישה לעניינים שאין באפשרותה לטפל בהם ביתר ימי השבוע, כי היא
עובדת בהם יותר מן המקובל.

אשר ליחס למספר חודשי העבודה.
זה ייקבע בתקנות. איש איננו מתכוון שאשה העובדת חודשים ספורים
בלבד תהיה זכאית לאותו מספר של שעות.

אני מציעה לחברי הוועדה לדחות
את הטיעונים שנשמעו נגד הצעת החוק.

על סעיפי החוק בקיים דיון בישיבה
הבאה.

הישיבה נבעלה בשעה 11.00.